

STATUSI DELOVANJA V JAVNEM INTERESU

Kaj pomenijo, trenutno stanje in šloganje prihodnosti



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Statusa delovanja v javnem interesu



- Varstvo okolja
- Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg)
- Zakon o varstvu okolja (ZVO)
- Pravilnik o podrobnejših pogojih in merilih za pridobitev statusa nevladne organizacije na področju varstva okolja, ki deluje v javnem interesu



- Ohranjanje narave
- Zakon o nevladnih organizacijah (ZNOrg)
- Zakon o ohranjanju narave (ZON)
- Pravilnik o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov delovanja nevladne organizacije za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju ohranjanja narave

Pravice NVO s statusom 1

1. Je upravičena je do donacij iz 0,5% dohodnine na podlagi 142. člena Zakona o dohodnini in Uredbe o namenitvi dela dohodnine za donacijo.
2. Ima pravico do brezplačne pravne pomoči v sporih v zvezi z opravljanjem dejavnosti v javnem interesu, po 10. členu Zakona o brezplačni pravni pomoči. V okviru brezplačne pravne pomoči NVO lahko zaprosi predvsem za pravno svetovanje in zastopanje v postopku pred sodišči na prvi in drugi stopnji, v zvezi z izrednimi pravnimi sredstvi, v zvezi z ustavno pritožbo in pobudo za oceno ustavnosti, postopkom pred mednarodnimi sodišči ter kot oprostitev plačila stroškov sodnega postopka.
3. Je oproščena plačila upravnih taks po 24. členu Zakona o upravnih taksah;
4. Ima možnost brezplačne uporabe nepremičnega premoženja v lasti države ali občine na podlagi 68. člena Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti in Uredbe o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti, vendar pa mora plačevati obratovalne stroške.

Pravice NVO s statusom 2

5. Uživa upravičenost do višje kvote dovoljenih ur občasnega ali začasnega dela upokoјencev na podlagi 27c. člena Zakona o urejanju trga dela.

6. ima prednost pri javnih razpisih iz državnega proračuna, saj se pri teh razpisih upošteva status društva, vendar to merilo ne sme presegati 20% vrednosti ostalih meril (16. člen Zakona o nevladnih organizacijah).

7. če je društvo ali humanitarna organizacija, ima pravico občasno organizirati klasične igre na srečo zaradi pridobivanja sredstev za financiranje dejavnosti, določene v njegovem splošnem aktu na podlagi 13.člena Zakona o igrah na srečo in Uredbe o določitvi društev in neprofitnih humanitarnih organizacij.

8. Ministrstvo za okolje in prostor in Eko sklad z razpisi podpirata (tudi naprej?) projekte NVO s statusom.

Pravice NVO s statusom v postopkih

- **V okoljskih postopkih:** NVO s statusom v javnem interesu na področju varstva okolja lahko v postopku predhodne presoje vplivov na okolje vloži pritožbo (51. člen ZVO-1) in ji je priznan položaj stranke v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja (64. člen ZVO-1), izdaje okoljevarstvenega dovoljenja za naprave, ki lahko povzročijo večje onesnaženje okolja (73. člen ZVO-1) in v postopku ugotavljanja odgovornosti in določanja ukrepov za sanacijo okoljske škode (110e. člen ZVO-1). Z Gradbenim zakonom postaja presoja vplivov na okolje (okoljevarstveno soglasje) del integralnega postopka izdaje gradbenega dovoljenja, zato ima taka NVO status stranskega udeleženca in dostop do pravnih sredstev (upravni spor) tudi v tem postopku (54. člen Gradbenega zakona).
- **Pri prostorskem načrtovanju:** NVOji s statusom na področju varstva okolja, ohranjanja narave, urejanja prostora in varstva kulturne dediščine lahko začnejo upravni spor zoper prostorski izvedbeni akt (to so po 31. točki 3. člena Zakona o urejanju prostora – ZUreP-2 akti, s katerimi se načrtujejo prostorske ureditve in določa izvedbena regulacija prostora), če vlagajo tožbo zaradi kršitev zakona v škodo javnega interesa s svojega področja delovanja in če so predhodno sodelovale v postopku priprave tega prostorskega akta s podajanjem pripomb in predlogov na razgrnjeni akt (58. člen ZUreP-2).
- Društva s statusom delovanja v javnem interesu na področju ohranjanja narave imajo pravico zastopati interese ohranjanja narave **v vseh upravnih in sodnih postopkih** (3. odstavek 137. člena ZON).

Protikoronski paket (PKP 2 in PKP3)

- NVO s statusom morajo (tudi retroaktivno) za vključitev v postopek integralnega gradbenega dovoljenja (postopek presoj vplivov na okolje, oba statusa) zadnji dve leti delovanja izkazovati izpolnjevanje sledečih pogojev:
 - Društvo: najmanj 50 aktivnih članov (z dokazili)
 - Zavod: najmanj tri zaposlene osebe za polni delovni čas s VII. stopnjo izobrazbe
 - Ustanova: vsaj 10.000 EUR premoženja (kadarkoli).
- Trenutno zadržano izvajanje navedenih določb, ki so v ustavni presoji – poleg drugih členov, med akterimi je tudi člen, ki dopušča gradnjo brez pravnomočnega gradbenega dovoljenja (na lastne stroške investitorja).

Spremembe ZON (prenos tudi v GZ)

- Novo besedilo 137. člena ZON določa glede na dosedanje ureditev nove pogoje za pridobitev statusa delovanja v javnem interesu za NVO (vse statusne oblike), tako, da morajo NVO poleg splošnih pogojev, ki jih določa 6. člen Zakona o nevladnih organizacijah, za pridobitev statusa izpolnjevati še naslednje pogoje:
- s svojim delovanjem pomembno prispeva k ohranjanju narave s tem, da dejavno sodeluje pri ohranjanju narave, izvaja promocijo ohranjanja narave ali širi strokovno znanje na področju ohranjanja narave z izobraževanjem in vzgojo IN za tekoče in pretekli dve koledarski leti izkazujejo izpolnjevanje naslednjih pogojev:
- če je društvo, mora imeti najmanj **50 aktivnih članov**, pri čemer se šteje, da je član aktiven, če bil udeležen na zboru članov in plačal članarino, kar izkaže s predložitvijo dokumentacije, iz katere izhaja udeležba posameznega člana na zboru članov, evidenco plačanih članarin s priloženimi verodostojnimi knjigovodskimi listinami ali letnim poročilom, ki vsebuje bilanco stanja in izkaz poslovnega izida s pojasnili k izkazu, v katerih so razkriti prihodki iz članarin;
- če je zavod mora imeti ves čas zaposleni **najmanj dve osebi s polnim delovnim časom**, ki imata najmanj **šesto raven izobrazbe** in dve leti delovnih izkušenj s področja ohranjanja narave, kar izkaže s predložitvijo potrdila o vključitvi posameznika v obvezno zdravstveno in socialno zavarovanje in s predložitvijo kopije potrdila o izobrazbi za posamezno zaposleno osebo;
- če je ustanova mora imeti najmanj **10.000 EUR premoženja** v vsakem letu, kar izkaže s predložitvijo letnih poročil oziroma vseh računovodskih izkazov s pojasnili.

Vprašanja

- **Do kdaj moram poskrbeti za uskladitev? Do 20.12.2020!!!**
- **Kako dokazati 50 aktivnih članov?** Korespondenčna seja, identifikacija vsakega člana, glasovanje preko mailov (vsak mora poslati mail).
- **Kako dokazati plačilo članarine?** Dokazljivo, za vsakega posebej – bančni izpisek, če gre za gotovino, blagajniški prejemek (ali druga dokazila). Odvisno je tudi od statuta – lahko so članiarine za več let, to je ok, je pa vseeno treba dokazati plačilo.
- **Kaj rabim poleg zgoraj navedenega?** Podpisano izjavo o izpolnjevanju pogojev (obrazec MOP).

Kaj lahko pričakujemo?

- Spremembe Zakona o varstvu okolja, Gradbenega zakona, Zakona o urejanju prostora.
- Krčenje določb, ki omogočajo sodelovanje NVO v upravnih in sodnih postopkih.
- Novo vlado.



Zakaj je nujno financiranje vseh NVO

- Kriteriji, po katerih zaradi večje strokovnosti in usposobljenosti nekatere NVO uživajo več pravic, je smiselno in skladno s pravom EU ter Aarhuško konvencijo.
- Dobro delovanje mora biti ustrezno nagrajeno.
- Vendar brez financiranja ostalih NVO ne širimo sfere strokovnih in sposobnih NVO, ne opolnomočimo civilne sfere in ne nagrajujemo mladih NVO z dobrimi idejami in dobro opravljenim delom.
- Zagovorništvo ne sme več naslavlјati samo NVO s statusi.
- Stvar zagovorništva pri naslednji vladi.

VPRAŠANJA?

Pišite na zeleno svetovalnico: <http://zagovorniki-okolja.si/zelena-svetovalnica/>

Preberite si vse o statusih: <http://zagovorniki-okolja.si/e-knjiznica/>